

แนวคิดคำสอนเรื่องกามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

The Concept Teaching of Sensual Desires According to Theravada Buddhism

¹พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธรรมจารย์ (นิรันดร์ ศิริรัตน์), ²พระเทพสุวรรณเมธี (สุชาติ หวลจิตต์),
³พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร และ ⁴สงวาลย์ เสริมแก้ว

¹Phrakrupaladsampipatthanadhammajan (Niran Sirirat),

²Phrathepsuwanmethee (Suchart Huanjit),

³PhramahaViroj Guttaviro and ⁴Sungwan Sroemkaew

^{1, 2, 4} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1, 2, 4} Mahachulalongkornrajavidyalaya University Palisuka Buddhaghosa Nakhonpathom Campus, Thailand

³ Mahamakut Buddhist University

E-mail: ¹nirun.siri@mcu.ac.th, ²mcupali123@gmail.com

³non2518@hotmail.com, ⁴sungpapassaro@gmail.com

Received May 19, 2021; Revised June 9, 2021; Accepted September 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดคำสอนเรื่องกามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งมีมุมมองสำหรับสอนภิกษุว่า เป็นวิธีการปฏิบัติที่เป็นไปในทางเสื่อม เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชนคนหนาแน่นไปด้วยกิเลส ไม่ใช่แนวทางของพระอริยเจ้าทั้งหลาย และไม่ใช่วิธีการปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ และการเสพกามหรือการพัวพันกับกามหรือการปฏิบัติที่ประกอบไปด้วยกาม ไม่ใช่วิธีการดับกิเลสแห่งตน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ละเว้นจากกามเหล่านี้ เพราะเป็นทางสุดโต่งที่ไม่สามารถทำให้บรรลุธรรมได้ ซึ่งเนื้อหาจะได้นำเสนอคุณของกาม โทษแห่งกามที่เกิดจากการพัวพัน การประกอบ หรือการเสพกามคุณ และแนวทางหรือวิธีการสลัดออกจากกาม พร้อมทั้งอานิสงส์ของการออกจากกามคุณเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำไปประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

คำสำคัญ: กาม; โทษแห่งกาม; การสลัดออกจากกาม; พระพุทธศาสนาเถรวาท

Abstract

The purpose of this article was to present the concept of sensual desires according to Theravada Buddhism, which have reviewed belong to the villagers for monks, belonging to the worldly person, not the way of the nobles, and not useful in the practice of ending suffering. This is a practice of non-Buddhist priests, which is not a way to rid one's desires. The Lord Buddha taught us to abstain from these passions because it is an extreme way that cannot achieve to Nivarana. In addition, this article presents value, demerit, the way of throwing out of desires, and also useful of leaving these pleasures. This will be useful and a guideline for further right practice.

Keywords: Kama; the punishment of lust; the exit from the lust; Theravada Buddhism

บทนำ

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับกามคุณเกือบตลอดเวลา คือ ติดอยู่กับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่าง ๆ ที่ชอบที่พอใจ บวกกับปัจจุบันมีเทคโนโลยีสมัยใหม่สิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตแบบเสพสุขจนเกินพอดี ขวนขวายทำทุกอย่างเพื่อความสุขความสบายของตนเอง เพราะทุกคนล้วนแต่รักความสุขรักความสบายด้วยกันทั้งนั้น ไม่ได้มองถึงโทษหรือผลที่จะตามมาจากการเสพกาม ถึงแม้ว่ากามจะเป็นเรื่องเก่าแต่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเรายังไม่สามารถออกจากกามเหล่านี้ได้ ดังนั้นถ้าหากว่าเราไม่ตระหนักถึงโทษของกามก็จะยิ่งทำให้ถลำลึกอยู่กับความสุขชั่วครวญ จนต้องเบียดเบียนทั้งตัวเองและผู้อื่น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบมากมายจนขยายเป็นปัญหาลังคม การดำเนินชีวิตประจำวันอาจจะเสี่ยงกามไม่ได้ทั้งหมดแต่ถ้าเรารู้ถึงโทษของมันอย่างน้อยเราก็จะมีสติมากขึ้น มีเกราะป้องกันจิตใจของเรา รู้จักเลือกที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ควร (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2003) โดยมีหลักเป็นแบบแผนในการงดเว้น คือ งดเว้นแบบค่อยเป็นค่อยไปและงดเว้นแบบเด็ดขาดและสามารถวิเคราะห์คุณค่าที่เกิดจากการงดเว้นความเสื่อมดังกล่าว (Sukittimaythee, 2021) รวมถึงสามารถแนะนำผู้อื่นให้รู้ถึงโทษของกามและทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ เป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้วก็จะกลายเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานในองค์กรทุกระดับ (Seetonchai & Wongwatthanaphong, 2021) หรือเป็นแบบแผนที่นำมาสู่การประพฤติปฏิบัติต่อสังคมไทย เพื่อที่จะเป็นแบบแผนทางปฏิบัติโดยทั่วไปในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Pañāavajiro, 2021)

กาม คือความอยาก ความต้องการ ความปรารถนาความใคร่ กามเกิดจากการที่จิตมีกิเลส เช่น ตัณหา ราคะ เป็นต้น หรือเกิดจากความยึดถือของมนุษย์ กามมี 2 อย่าง คือ 1) กิเลสกาม กิเลสที่ทำให้ใคร่ ได้แก่ ราคะ โลภะ อิจฉา (ความอยากได้) เป็นต้น 2) วัตถุกาม วัตถุอันน่าใคร่ ได้แก่ กามคุณ 5

(รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย) ที่น่าใคร่ น่าพอใจ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) พระพุทธศาสนาเถรวาทมองว่ากามมีความสุขก็จริงแต่ยังปะปนไปด้วยทุกข์ เพราะมีความสุขอย่างอื่นที่มีความสุขประณีตลึกซึ้งยิ่งกว่าความสุขที่เนื่องด้วยกาม

พระพุทธศาสนาเถรวาทสอนให้พระภิกษุละเลิกการเกี่ยวข้องกับกามคุณ วางท่าที่ต่อกามคุณให้ถูกต้องไม่ตกเป็นทาสของกามคุณ เพราะกามมีโทษมาก มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก มีโทษยิ่งใหญ่ ดังนั้น จึงปรากฏมีผู้ที่ประสงค์ออกจากกามด้วยการบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา มิใช่เพราะกามไม่มีความสุข แต่ที่ออกจากกามหรือละกามก็เพราะเห็นว่ากามมีความสุขที่เจือปนไปด้วยความทุกข์ ที่สำคัญคือยังมีความสุขอย่างอื่นที่สุขกว่า ลึกซึ้งประณีตกว่าสุขที่เกิดจากกามอย่างสามัญชนทั่วไป พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้ภิกษุเป็นผู้นั้นจากกามอย่างยิ่งยวด จึงจะสามารถประพฤติปฏิบัติจนสามารถบรรลุความสุขดังกล่าวได้ ดังปรากฏข้อความว่า “สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่งมีกายและจิตหลีกออกจากกามแล้ว ทั้งละและระงับความพอใจ ความรักใคร่ ความหลง ความกระหาย และความกระวนกระวายในกามทั้งหลายได้อย่างเบ็ดเสร็จในภายในแล้ว ซึ่งเกิดขึ้นเพราะความเพียร ก็เป็นผู้ควรแก่การรู้ การเห็น และการตรัสรู้อันยอดเยี่ยม แม้ไม่ได้เสวยทุกขเวทนาที่กล้าแข็ง หยาบ เติด ร้อน ซึ่งเกิดขึ้นเพราะ ความเพียร ก็เป็นผู้ควรแก่การรู้ การเห็น และการตรัสรู้อันยอดเยี่ยม” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) คำสอนเรื่องกามตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้พระภิกษุผู้ปรารถนาบรรลุความสุขอันละเอียดประณีตให้เว้นจากกาม เพราะกามมีคุณน้อยมีโทษมาก เมื่อได้รู้จักกามคุณโทษแห่งกามแล้วจะสามารถปฏิบัติไปสู่การบรรลุความสุขได้

ความหมายของกามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำว่า กาม แปลว่า ความอยาก ความต้องการ ความปรารถนาความใคร่ มีรูปวิเคราะหว่า “กามยติ รติจณ อูปาทิยตีติ กาโม ภาวะที่ทำให้ปรารถนา (กมุ ธาตุ ในความหมายว่า ปรารถนา ณ ปัจจัย พฤทธิ อ เป็น อา) หรือวิเคราะห์ว่า “กามยตีติวา กาโมภาวะอันสัตว์โลกปรารถนา (เหมือนวิ. ต้น)” (Phra Dhammakittiwong Thongdee Suratejo, 2007) คำว่า กาม หมายถึง กาม 2 อย่าง คือ กิเลสกาม และวัตถุกาม เช่น ความกำหนัดในเมถุน เป็นต้น ชื่อว่ากิเลสกาม ความกำหนัดในบุตถารรยาพวกพ้อง สัตว์ของเลี้ยงที่เรียกว่าวิญญานกทรัพย์ และความกำหนัดในทรัพย์สมบัติเงินทองที่บ้านนาสวน และเครื่องใช้สอยที่เรียกว่า วิญญานกทรัพย์ เหล่านี้ชื่อว่าวัตถุกาม กิเลสกาม ความกำหนัดในกิเลสมีราคะ ซึ่งแปลว่าความกำหนัดความยินดีในกาม ความติดใจหรือความน้อมใจติดในอารมณ์ (Somdej Phra Buddhakosajan P.A. Payutto, 2017) ราคะนี้จัดเป็นกิเลส เรียกว่า กิเลสกาม เพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความกำหนัดยินดีในวัตถุกาม คือเกิดความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส

โฆฏฐัพพะ ในขุททกนิยามมหาเนทโสได้กล่าวถึงกิเลสสามข้อว่า “ความพอใจ ความกำหนดความพอใจ และความกำหนด ความดำริ ความกำหนดมาก ความดำริและความกำหนด ความพอใจ คือ ความใคร่ ความกำหนดคือความใคร่ ความเพิลิตเพิลินคือ ความใคร่ ในกามทั้งหลาย ชื่อว่า กิเลสสาม และวัตถุ กาม ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โฆฏฐัพพะอันเป็นที่ชอบใจ เครื่องลาด เครื่องนุ่งห่ม ทาสี ทาสา แพะ แกะ ไก่ สุนัข ช้าง โค ม้า ลา นาทิน เงิน ทอง บ้าน นิคม ราชธานี แว่นแคว้น ชนบท กองพลรบ คลังและ วัตถุเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อว่า วัตถุสาม (Mahachulalongkomrajavidyalaya University, 1996) กามเป็นความอยากอันเนื่องกับช่องทางรับรู้ของจิต (เรียกว่าอายตนะภายใน) ทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เมื่อตาได้เห็นรูปสวย หูได้ยินเสียงไพเราะ จมูกดมกลิ่นหอม ลิ้นชิมรส อร่อย กายสัมผัสความอ่อนนุ่ม หรือใจคิดถึงเรื่องที่ชอบ อารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อจิตห่วงเหี่ยวรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย และสัมผัสทางใจ เมื่อใจคนฝึกไม่หมกมุ่นครุ่นอยู่กับกามและการเสพเสวยต่าง ๆ ฉันทะในการทำหน้าที่การงานก็เป็นไปได้ยาก ทำให้ขาดความตั้งใจในการทำงาน ไม่มีสมาธิ รอคอย จังหวะที่จะไปหาสิ่งเสพเสวย ทำกิจต่าง ๆ เพื่อมุ่งเอากามในรูปของผลประโยชน์ต่าง ๆ (Somdej Phra Buddhakosajan P.A. Payutto, 2017) เป็นการปฏิบัติที่ตามใจตนเองในความสุขทางเนื้อหนัง นั่นคือ รูป รส กลิ่น เสียง หรือกามคุณ เป็นทางสุดโต่งฝ่ายวัตถุสาม ไม่ใช้ความสุขที่แท้จริง เพราะเป็นแนว พฤติกรรมที่ย่อหย่อนกระทำตามความพึงพอใจทางด้านวัตถุเป็นหลัก ขาดสติในการควบคุมการกระทำ ขาดความเห็นชอบในการคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ไม่ใช้หนทางที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของฝ่าย บรรพชิต ผู้หวังความหลุดพ้น ผู้แสวงหาหนทางแห่งการพ้นความทุกข์ (Limprasert, 2018)

สรุปว่า กาม หมายถึง ความอยาก ความกำหนด ความใคร่ ความเพิลิตเพิลิน ความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านจิตใจของบุคคลที่ได้สร้างเงื่อนไขว่ารูปที่ เห็นทางตานั่นน่าใคร่น่าปรารถนาน่าพอใจ เสียงที่ได้ยินทางหูนี้เป็นเสียงที่ไพเราะ รสที่ได้ลิ้มทางลิ้นนั้น อร่อย กลิ่นที่ได้กลิ่นทางจมูกนั้นมีกลิ่นหอม โฆฏฐัพพะที่ถูกสัมผัสทางกายนั้นอ่อนนุ่มน่าจับต้อง ไม่ใช้ หนทางที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของฝ่ายภิกษุ หรือผู้หวังความหลุดพ้น ผู้แสวงหาหนทางแห่งการ พ้นความทุกข์

ความสำคัญของคำสอนเรื่องกามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระพุทธเจ้า ตรัสสอนบรรพชิตถึงแนวทางการปฏิบัติไว้ว่า ให้เว้นจากกามหรือแสวงหา ความสุขจากกาม ดังปรากฏข้อความว่า “ภิกษุทั้งหลาย ที่สุด 2 อย่างนี้ บรรพชิตไม่พึงเสพ (หนึ่งใน 2 อย่างนั้น) คือ กามสุขัลลิกานุโยค (การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย) เป็นธรรมอันทราม เป็น ของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ การเสพกามดังกล่าวจึงไม่ สามารถนำความสุขที่แท้จริงมาได้ มีแต่จะทำให้เสื่อมจากประโยชน์ ดังมีอรรถาธิบาย (Phrapalad Chatchawan Chinsapho, 2016) ดังนี้

เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เสื่อม

พระพุทธเจ้าตรัสว่า หิโน เป็นความเสื่อมลงของสภาวะจิต เพราะแทนที่จะออกจากกาม ออกจากกิเลสอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ แทนที่จะพัฒนาอินทรีย์พัฒนาจิตให้แก่ขึ้น กลับไปยึดและหมกมุ่นในกาม ความสกปรกเศร้าหมอง อันก่อให้เกิดกิเลสมากขึ้นไปอีก ทุกข์ทั้งหลายนั้นล้วนมีกิเลสเป็นเหตุ เป็นแดนเกิด แทนที่ทุกข์จะน้อยลง ดับไป กลายเป็นว่าทุกข์นั้นเองเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น แทนที่จะเจริญก้าวหน้าไปสู่ความประเสริฐ ไปตามทางของพระอริยเจ้า ก็กลับเดินสวนทางกับคำสอนของพระองค์ มุ่งลงสู่ความเสื่อมอย่างสิ้นเชิง

เป็นของชาวบ้าน

คมุโม เมื่อเป็นดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังเป็นที่ “ชอบใจ” กามตัณหาเกิด “อยากได้” ภวตัณหาเกิด ข้าแล้วข้าเล่าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การพอกพูนของกิเลสจึงมีมากขึ้น เหมือนเราเป็นฆราวาส เราสะสมทรัพย์สินอะไรต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการได้สุขตามฆราวาสวิสัยของผู้ครองเรือน การสะสมทรัพย์จึงเพิ่มมากขึ้น ๆ ตามความรู้สึกว่าทรัพย์จะให้สุข ยิ่งอยากได้มากก็สะสมมาก วนเวียนอยู่อย่างนี้ ข้า ๆ ซาก ๆ การสะสมจึงพอกพูนขึ้น พอกพูนขึ้นตามลำดับ ดังนั้นคำว่า คมุโม จึงเป็นการพอกเพิ่มพูนกิเลสเหมือนคฤหัสถ์พอกพูนทรัพย์

เป็นการปฏิบัติของปุถุชน

ปุถุชนิก เมื่อมีการพอกพูนกิเลสมากขึ้น แทนที่จะเบาบางลงและหมดไป และแทนที่ผู้ปฏิบัติท่านนั้นจะสามารถพ้นทุกข์ได้ กลายเป็นว่ากิเลสกลับหนาแน่นมากขึ้น ๆ แทนที่จะเอากิเลสออกเพื่อดับทุกข์ กลายมาเป็นเอากิเลสเข้าเพื่อสร้างทุกข์ให้เพิ่มพูน อย่างนี้ไม่เรียกว่าทำกัมมัฏฐานไม่ว่าจะเป็นสมณะที่ให้ผลเป็นสมณิกก็ตาม เพราะอะไร เพราะฟุ้งลง เลวลงอยู่ ไม่มีสมาธิ หรือไม่ว่าจะเป็นวิปัสสนา ที่ให้ผลเป็นมรรคเกิด ประหารกิเลสตัณหาเหตุทุกข์ให้ดับ ทั้งส่วนที่เป็นบุพภาคมรรค คือ มรรค 8 ซึ่งต้องทำให้เกิดทำให้โลภกิเลสตัณหาสมุฏฐานได้ และทั้งส่วนที่เป็นโลกุตตาริยสัจทั้ง 4 อันมีโสดาปัตติมรรค เป็นต้นสมุฏฐานได้

ไม่ใช่ทางของพระอริยะเจ้า

อนริโย แปลว่าไม่ประเสริฐ คือ ไม่ดี ไม่ใช่ ไม่ถูกต้องไม่ใช่แนวทางหรือวิถีทางของพระอริยะเจ้าทั้งหลาย อันมีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ออกไปนอกทางแล้ว วิธีนี้ทรงเรียนจากอุทกดาบสและอาฬารดาบส มาก่อนแล้ว ใครที่ติดอย่างนี้แสดงว่าเป็นประเภท กาเมสุ กามสุขลลิกานุโยโค ติดในความสุขอันเกิดจากกามสมาธิอย่างนี้กามกิเลสเข้าชัดเจน ท่านเรียกว่าเป็นสายพินซ้างหย่อน ยิ่งทำยิ่งติดแน่นกับกิเลสมากขึ้น ไม่มีทางที่จะพ้นทุกข์พ้นกิเลสไปได้ เป็นประเภทรูปราคะ อรูปราคะ ในที่นี้หมายถึงรูปฌาน อรูปฌาน ติดอย่างนั้นจะไม่ไปไหนไว้นั่น (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

เป็นการปฏิบัติที่หาประโยชน์มิได้

อนตฺถสญฺหิตโต ไม่มีประโยชน์อะไร ๆ กับคนทำเลยมีแต่โทษอย่างเดียว มีแต่จมอยู่ในกองกิเลส เป็นเหตุแห่งทุกข์เท่านั้น ไม่สามารถพ้นทุกข์ไปได้

สรุปว่า แนวคิดคำสอนเรื่องกามตามทัศนะพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นการปฏิบัติที่เป็นความเลื่อม สำหรับภิกษุผู้ปรารถนาความพ้นทุกข์ เพราะกามเป็นของชาวบ้าน เป็นข้อปฏิบัติของปุถุชน ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ บุคคลผู้หวังพระนิพพานหรือความเป็นอริยะควรหลีกเลี่ยงเสีย

โทษแห่งกามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

พระพุทธเจ้าตรัสถึงโทษแห่งกามหรือราคะไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกหลายพระสูตร เช่น ได้ตรัสถึงโทษของราคะว่า สัตว์ทั้งหลายผู้กำหนดยินดีด้วยราคะย่อมตกไปสู่กระแสตัณหาเหมือนแมลงมุดติดใยที่ตนถักไว้เอง บุคคลที่ยังละราคะไม่ได้ย่อมตกอยู่ในอำนาจของมารย่อมถูกกิเลสมารครอบงำ ถึงแม้จะเป็นพระภิกษุ ถ้ายังละราคะไม่ได้ก็ไม่อาจข้ามทะเลคือสังสารวัฏได้ และบุคคลผู้มีราคะถูกราคะครอบงำมีจิตถูกราคะกลุ้มรุม ย่อมคิดเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง เพื่อเบียดเบียน ผู้อื่นบ้างเพื่อเบียดเบียนทั้ง 2 ฝ่ายบ้าง เสวยทุกข์โศกนันททางใจบ้าง ย่อมประพฤติกายทุจริต วาจทุจริต และมโนทุจริตบ้าง เพราะกามเป็นเหตุ เพราะกามเป็นต้นเหตุ เพราะกามเป็นเหตุเกิด เพราะเหตุแห่งกามทั้งหลายนั้นแล พระราชาทรงวิวาทกับพระราชาก็ได้ กษัตริย์วิวาทกับกษัตริย์ก็ได้ พรหมณ์วิวาทกับพรหมณ์ก็ได้ คหบดีวิวาทกับคหบดีก็ได้ มารดาวิวาทกับบุตรก็ได้ บุตรวิวาทกับมารดาได้ บิดาวิวาทกับบุตรได้ บุตรวิวาทกับบิดาได้ พี่ชายน้องชายวิวาทกับพี่ชายน้องชายก็ได้ พี่ชายน้องชายวิวาทกับพี่สาวน้องสาวก็ได้ พี่สาวน้องสาววิวาทกับพี่ชายน้องชายก็ได้ สหายวิวาทกับสหายก็ได้ ชนเหล่านั้นก่อการทะเลาะ ก่อการแก่งแย่งและก่อการวิวาทกันในที่นั้น ทำร้ายกันและกันด้วยฝ่ามือบ้าง ด้วยก้อนดินบ้าง ด้วยท่อนไม้บ้าง ด้วยคัสตราบ้าง ชนเหล่านั้นจึงเข้าถึงความตายบ้าง ทุกข์ปางตายบ้าง แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่าเป็นโทษแห่งกามทั้งหลาย เป็นกองทุกข์ที่จะพึงเห็นได้เอง มีกามเป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเหตุ มีกามเป็นเหตุเกิด เกิดเพราะเหตุแห่งกามทั้งหลายนั้นแล (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากามนั้น มีโทษตั้งแต่ระดับโลกียะ ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับบุคคลต่าง ๆ ขึ้นได้ เนื่องจากบุคคลมีความปรารถนาในกามดังกล่าว มีทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น จึงทำให้เกิดการแย่งชิงกัน ทะเลาะกัน วิวาทกัน ทำร้ายกันอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งกามคุณทั้งหลาย ก็เพราะมีสาเหตุมาจากกามไปจนถึงระดับโลกุตตระ คือ หากภิกษุยังละกามไม่ได้ จะไม่สามารถบรรลุธรรมขั้นสูงต่อไปได้ คือตั้งแต่พระอนาคามีขึ้นไป เพราะพระอริยะเจ้าขั้นนี้จะไม่มีการเสพกามอีกต่อไป นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงตรัสอุปมาโทษแห่งกามไว้ในพระไตรปิฎก และเพื่อแสดงให้เห็นโทษของกามที่ชัดเจน จึงได้อธิบายรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

การเปรียบเทียบเหมือนสุนัขหิวและท่อนกระดูกเปื้อนเลือด

ผู้ที่ยังมีความยินดีพอใจอยู่ในเกมคุณทั้ง 5 คือ รูปสวย กลิ่นหอม รสอร่อย เสียงไพเราะ สัมผัสที่ถูกใจ ย่อมจะไม่สามารถยังการปฏิบัติของตนให้พัฒนาก้าวหน้าไปได้ เพราะเกมคุณทั้งหลายเหล่านั้น ยิ่งเสพยิ่งไม่พอ ยิ่งต้องการเพิ่มอยู่เรื่อย ๆ ไป จึงเหมือนกับสุนัขที่ได้กระดูกมา ยิ่งแทะยิ่งเหินหาย ยิ่งหิวอร่อยก็ไม่ได้มอยากไม่ได้เต็มอิ่มพอจะมีสุขบ้างก็ชั่วคราวพอให้มัน ๆ เค็ม ๆ เหมือนสุนัขและกระดูก เกมทั้งหลายมีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก

การเปรียบเทียบเหมือนขึ้นเนื้อที่แรงหรือเหยี่ยวคาบบินมา

เกมคุณเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายต่างก็ต้องการหมายปองครอบครองมาเป็นของตน จึงอาจต้องเข่นฆ่ากันเป็นทุกข์แสนสาหัส ที่มีข่าวกันอยู่บ่อยครั้งทั้งฆ่ากัน ชิงรักหักสวาท หรือทำสงครามแย่งชิงกัน ยิ่งมีคุณค่ามากเท่าไร ยิ่งอันตรายมากเท่านั้น เปรียบเหมือนนกแร้ง นกตะกรุม หรือนกเหยี่ยว คาบขึ้นเนื้อบินไป ผุนนกแร้งก็ดี ผุนนกตะกรุมก็ดี ผุนนกเหยี่ยวก็ดี พวกมันโฉบเข้าไปรุมจิกทั้งขึ้นเนื้อนั้น...ถ้านกแร้ง นกตะกรุม หรือนกเหยี่ยวนั้นไม่รีบปล่อยขึ้นเนื้อนั้นเสีย มันอาจถึงตายหรือได้รับทุกข์ปางตาย เพราะขึ้นเนื้อนั้นเป็นเหตุ เกมจึงมีทุกข์มาก มีความคับแค้น

การเปรียบเทียบเหมือนคนถือคบเพลิงที่ทำด้วยหญ้าลุกลิง

ผู้ที่ยังมีความยินดีพอใจในเกมทั้งหลายอยู่ เมื่อเสพเกมคุณอยู่ ย่อมถูกไฟแห่งราคะ ไฟแห่งโทสะ ไฟแห่งโมหะเผาผลาญจิตใจให้เร่าร้อนเพราะความทะยานอยากได้ อยากให้อยู่ อยากไม่ให้หายไป จึงต้องทนเป็นทุกข์ตลอดเวลาเพราะถูกไฟแห่งกิเลสตัณหาเผาผลาญอยู่ เปรียบเหมือนบุรุษถือคบหญ้าที่ไฟติดลุกลิงเดินทวนลมไป ถ้าบุรุษนั้นไม่รีบปล่อยคบหญ้าที่มีไฟติดลุกลิงนั้นเสีย คบหญ้าที่มีไฟติดลุกลิงนั้นก็จะพังไหม้มือ ไหม้แขนหรืออวัยวะน้อยใหญ่ส่วนใดส่วนหนึ่งของเขา เขาอาจตายหรือได้รับทุกข์ปางตาย เพราะคบเพลิงนั้นเป็นเหตุ เกมทั้งหลายจึงมีทุกข์มาก มีความคับแค้น

การเปรียบเทียบเหมือนหลุมถ่านเพลิงอันร้อนแรง

ผู้ที่รักชีวิต ทั้งที่รู้ว่าหากหลุมถ่านเพลิงในเกมแล้วถึงไม่ตายก็สาหัส แต่ก็แปลกเหมือนมีอะไรมาพรางตาไว้ มีแรงกิเลสและตัณหาผจญใจให้ลงหลุมแห่งเกมอยู่รำไป รู้ว่าเกมมีโทษมาก มีทุกข์มาก แต่หลายคนก็ยังพึงพอใจ ยังยินดีที่จะจมลงสู่ความทุกข์เหล่านั้น ทั้งยังเสพและแสวงหารูปสวย กลิ่นหอม รสอร่อย เสียงอันไพเราะ การสัมผัสที่ถูกใจอยู่รำไป คิดถึงแต่คุณอันเกิดแต่เกมหาได้มองไปถึงความทุกข์อันจะเกิดจากเกมไม่ เปรียบเกมเหมือนหลุมถ่านเพลิง ถึงแม้บุรุษจะรักตัวกลัวตายเพราะตกลงไปในหลุมถ่านเพลิงเป็นเหตุ แต่ก็ยังยินดีอยู่ในขอบแห่งหลุมปากเพลิงนั่นเอง

การเปรียบเทียบเหมือนความฝัน

เกมทั้งหลายเป็นเหมือนความฝัน เสด็จได้เพียงชั่วครั้งชั่วคราวเดียวก็หายดับไปตามกฎแห่งไตรลักษณ์ ไม่มีความยั่งยืนถาวรเหลือไว้แต่ความเสียดายเหมือนความฝัน จึงต้องเป็นทุกข์กับการ

แสวงหาให้ได้กามาอีกดังนั้น กามจึงเปรียบเหมือนกับคนผ่นเห็นสวน ป่า สถานที่ สระโบกขรณีที่น้ำ รื่นรมย์เขาตื่นขึ้นมาก็ไม่เห็นอะไรเลย กามทั้งหลายจึงมีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก

กามเปรียบเหมือนสมบัติที่ยืมเขามา

กามทั้งหลายเป็นสมบัติของโลก ขณะมีชีวิตอยู่การเสพกามย่อมเป็นการยืมของ ๆ โลกมาใช้ เมื่อความแก่ ความเจ็บ ความตายมาเยือนก็ต้องคืนกามทั้งหลายให้กับโลก ขณะเสพก็มีความยึดติดใน กาม อยากได้ในกาม แสวงหาในกามทั้งหลายจึงเป็นทุกข์มาก เปรียบเหมือนคนยืมทรัพย์สมบัติคือแก้ว มณีอย่างดี (ของบุคคลอื่น) พวกเจ้าของพบเขา ณ ที่ใดที่หนึ่ง ก็จะพื้งนำเอาของของตนคืนไปในที่นั้น ๆ เพราะเจ้าของ (มีสิทธิ์) จะนำของของตนคืนไป กามทั้งหลายจึงมีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก

กามเปรียบเหมือนต้นไม้มีผลตกอยู่ในป่า

กามทั้งหลายเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ต่างมีความปรารถนาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันในทุกวิถีทาง ที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งกามทั้งหลาย โดยไม่คำนึงถึงคนอื่นจะเดือดร้อนอย่างไร ขอเพียงให้ตนได้ เสพซึ่งกามทั้งหลาย เปรียบเหมือนต้นไม้ในราวป่านั้นมีผลตกดาษดิน แต่ยังไม่หล่นลงมาลักรผลเดียว ชายคนหนึ่งผู้ต้องการผลไม้ป็นบ้าง เก็บบ้าง โคนบ้าง ต้นไม้ก็อาจล้มทับมือเท้าหรืออวัยวะส่วนอื่นใหญ่ของ เขาหักได้ หรือถึงตายหรือได้รับทุกข์ปางตาย เพราะต้นไม้เป็นเหตุ กามทั้งหลายจึงมีทุกข์มาก (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2003)

สรุปความว่า กามทั้งหลายมีทุกข์ มีโทษมาก มีความคับแค้นมาก แต่ก็เป็นที่ทุกคนปรารถนา ต่างมีความปรารถนาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันในทุกวิถีทางที่จะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งกามทั้งหลาย โดย ไม่คำนึงถึงคนอื่นจะเดือดร้อนอย่างไร เมื่อเสพกามหรือพัวพันกับกามทั้งหลายแล้ว จึงได้รับโทษแห่ง การประพฤติปฏิบัติในการพัวพันหรือการประกอบในกามทั้งหลายเหล่านั้น มีความเดือนเนื้อร้อนใจ เป็นต้น ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงกล่าวสอนพระภิกษุว่าการเสพกามไม่มีประโยชน์ มีคุณน้อย มี โทษมาก ดังนี้

วิธีการสลัดออกจากกาม

พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ภิกษุหรือบรรพชิตสลัดออกจากกามก่อน เพราะกามมีโทษมากไม่ สามารถนำพาให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงไปได้ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องรู้จักทั้งคุณและโทษ พร้อมรู้ ถึงการสลัดออกจากกามได้อย่างแท้จริงจึงจะสามารถแนะนำผู้อื่นให้สามารถออกจากกามได้ เช่นเดียวกัน ดังปรากฏข้อความว่า “ส่วนสมณะหรือพราหมณ์พวกใดพวกหนึ่งรู้ชัดคุณแห่งกาม ทั้งหลายว่าเป็นคุณ รู้ชัดโทษแห่งกามทั้งหลายว่าเป็นโทษ และรู้ชัดการสลัดออกไปจากกามทั้งหลายว่า เป็นการสลัดออกไปตามความเป็นจริงอย่างนั้น เป็นไปได้ที่พวกเขาเหล่านั้นจักรอบรู้กามทั้งหลายได้เอง หรือจักชักชวนผู้อื่นเพื่อให้รู้เช่นนั้น และผู้ปฏิบัติตามแล้วจักรอบรู้กามทั้งหลายได้ด้วยหนทางดับกาม ซึ่งก็มีอยู่หลายวิธีที่จะนำคนออกจากกามได้” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

ดังนั้น การสลัดออกจากกามได้ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแห่งกามทั้งหลาย รู้จักทั้งคุณแห่งกาม โทษแห่งกาม และการกำจัดฉันทราคะในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส จึงจะสามารถ เพื่อดำเนินไปสู่หนทางแห่งการดับกามได้ โดยเฉพาะภิกษุในพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องออกจากกามคุณดังกล่าว จึงจะสามารถบรรลุสุขอันยอดเยี่ยมได้

การสลัดออกจากกามด้วยการรู้คุณ รู้โทษของกาม

ถึงแม้ว่า กามนั้นมีคุณอยู่บ้าง แต่มีคุณน้อย คือ ทำให้ผู้เสพได้รับความสุขเพลิดเพลินยินดีในขณะที่ได้เสพอารมณ์ที่ปรากฏทางตา หู จมูก ลิ้น กาย จึงมีความสุขขณะที่ได้รับอารมณ์ แต่กามนั้นก็มิใช่โทษมากเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ทำให้ได้รับแต่ความทุกข์เดือดร้อนในระดับต่างๆ ทั้งโลกนี้และหลังจากละจากโลกนี้ไปแล้วด้วย ดังปรากฏข้อความในมหาทุกขกัณฑ์ธุดสูตรว่า “เพราะกามเป็นเหตุ เพราะกามเป็นต้นเหตุ เพราะกามเป็นเหตุเกิด เพราะเหตุแห่งกามทั้งหลาย ชนทั้งหลายตัดช่องย่องเบาบ้าง ขโมยยกเคาบ้าง ปล้นบ้านบ้าง ดักจี้ในทางเปลี่ยวบ้าง ละเมิดภรรยาผู้อื่นบ้าง พระราชาที่รับสั่งให้จับเขาลงอาญาด้วยประการต่าง ๆ คือ เชี่ยนด้วยแสบ้าง เชี่ยนด้วยหวายบ้าง ตีด้วยไม้พลองบ้าง ตัดมือบ้าง ตัดเท้าบ้าง ตัดทั้งมือและเท้าบ้าง ตัดใบหูบ้าง ตัดจมูกบ้าง ตัดทั้งใบหูและจมูกบ้าง วางก้อนเหล็กแดงบนศีรษะบ้าง ถลกหนังศีรษะแล้วมัดให้ขาวเหมือนสังข์บ้าง เอาไฟมัดปากจนเลือดไหลเหมือนปากราหูบ้าง เอาผ้าพันตัวราดน้ำมันแล้วจุดไฟเผาบ้าง พันมือแล้วจุดไฟต่างคบบ้าง ถลกหนังตั้งแต่คอถึงข้อเท้าให้ลุกเดินเหยียบหนังจนลมลงบ้าง ถลกหนังตั้งแต่คอถึงข้อมือทำให้มองดูเหมือนน่องผ้าคากรองบ้าง สวมปลอกเหล็กที่ข้อศอกและเข่าแล้วเสียบหลาวทั้งห้าทิศเอาไฟเผาบ้าง ใช้เบ็ดเกี่ยวหนังเนื้อเอ็นออกมาบ้าง เชี่ยนเนื้อออกเป็นแว่น ๆ เหมือนเหรียญกษาปณ์บ้าง เชี่ยนหนังเนื้อเอ็นออกเหลือไว้แต่กระดูกบ้าง ใช้หลาวแทงช่องหูให้ทะลุถึงกันบ้าง เสียบให้ติดดินแล้วจับเขาหมูมุน ครอบบ่วงทุบกระดูกให้แตกแล้วถลกหนังออกเหลือไว้แต่กองเนื้อเหมือนตังใบไม้บ้าง รดตัวด้วยน้ำมันที่กำลังเดือดพล่านบ้าง ให้สุนัขกัดกินจนเหลือแต่กระดูกบ้าง ให้นอนบนหลาวทั้งเป็นบ้าง ตัดศีรษะออกด้วยดาบบ้าง ชนเหล่านั้นจึงเข้าถึงความตายบ้าง ทุกข์ปางตายบ้าง แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า เป็นโทษแห่งกามทั้งหลาย เป็นกองทุกข์ที่จะพึงเห็นได้เอง มีกามเป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเหตุ มีกามเป็นเหตุเกิด เกิดเพราะเหตุแห่งกามทั้งหลาย (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2003)

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการถูกลงโทษด้วยประการต่าง ๆ เพราะกามเป็นเหตุ ที่ทำให้บุคคลทั้งหลายแสวงหาในทางที่ไม่ชอบด้วยการเป็นขโมยทรัพย์สินของบุคคลอื่น เมื่อถูกจับได้จึงต้องถูกลงโทษจากอาญาบ้านเมืองด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้ต้องได้รับความทุกข์ประการต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน

อีกประการหนึ่ง เพราะกามเป็นเหตุ เพราะกามเป็นต้นเหตุ เพราะกามเป็นเหตุเกิด เพราะเหตุแห่งกามทั้งหลาย ชนทั้งหลายประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต ครั้นประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริตแล้ว หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ภิกษุทั้งหลาย แม้ข้อนี้ก็

ชื่อว่าเป็นโทษแห่งกามทั้งหลาย เป็นกองทุกข์ในลัมปรายภพ มีกามเป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเหตุ มีกามเป็นเหตุเกิด เกิดเพราะเหตุแห่งกามทั้งหลาย...” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้ทราบว่าเพราะกามเป็นเหตุที่ทำให้บุคคลสามารถที่จะประพฤติดิตทั้งทางกาย มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติกาม ประพฤติผิดทางวาจา พูดเท็จ พูดโกหก พูดคำไม่จริง และประพฤติดิตทางใจมีการเพ่งเล็งอยากได้ในสิ่งของผู้อื่น และการพยายามหาสมาคมคนอื่นเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการกระทำที่เป็นทุจริต เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วต้องได้รับโทษทัณฑ์ของตนจากการกระทำทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ในออบายภูมิ 4 อีกด้วย

สรุปความว่า การออกจากกามได้นั้นจำเป็นต้องรู้คุณ ที่มีคุณน้อย เพียงทำให้ผู้เสพได้รับความสุขเพลิดเพลินยินดีในขณะที่ได้เสพอารมณ์ที่ปรากฏทางตา หู จมูก ลิ้น กายเท่านั้น ควรรู้จักโทษของกาม ที่มีโทษมากเพราะกามเป็นเหตุทำให้บุคคลทั้งหลายประพฤติดิตทั้งทางกาย วาจา ใจ เมื่อถูกจับได้ต้องถูกลงโทษจากอาญาบ้านเมืองด้วยการทรมานด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้ต้องได้รับความทุกข์ประการต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน หลังจากละจากโลกนี้ไปแล้ว ยังต้องได้รับความทุกข์จากการถูกลงโทษในออบายภูมิด้วย ดังนั้น เมื่อได้เรียนรู้จักกามทั้งคุณและโทษของกามจะทำให้บุคคลใช้ชีวิตอย่างมีสติมากขึ้น ไม่หลงเพลิดเพลินไปตามอำนาจแห่งกามจึงสามารถที่จะออกจากกามดังกล่าวได้

การสลัดออกจากกามด้วยการกำจัดฉันทราคะ

พระองค์ได้ตรัสถึงวิธีการสลัดออกจากกาม “ภิกษุทั้งหลาย อะไรเล่า เป็นการสลัดออกไปจากกามทั้งหลาย คือ การกำจัดฉันทราคะ การละฉันทราคะในกามทั้งหลายนี้ชื่อว่าการสลัดออกไปจากกามทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย ฉันทราคะในจักขุนี้เป็นความเศร้าหมองแห่งจิต... เมื่อใดภิกษุละความเศร้าหมองแห่งจิตในฐานะ 6 ประการนี้ได้ เมื่อนั้นจิตของเธอนุ่มนวลไปในเนกขัมมะ อันเนกขัมมะอบรมแล้วควรแก่การงานปรากฏในธรรมที่ควรทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันรู้ยิ่ง” “ภิกษุทั้งหลาย ผัสสสายตนะ 6 ประการนี้ที่บุคคลไม่ฝึก... นรชนทั้งหลายผู้ต่ำทรามมีปัญญาจลัญญา (ความหมายรู้ในกิเลสเครื่องเนิ่นช้า) ประดุจอยู่ เป็นสัตว์ที่มีสัญญา วณเวียนอยู่กับบุคคลบรรเทาใจที่อาศัยเรือนทั้งปวงแล้ว ย่อมเปลี่ยนจิตให้ประกอบด้วยเนกขัมมะ” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จากข้อความดังกล่าว พระพุทธองค์ตรัสสอนให้หาทางกำจัดกาม ที่เกิดขึ้นทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจออกด้วยการทำลายตัวฉันทะราคะ ความพอใจในกามลงเสีย จักทำให้จิตนุ่มนวลไปในเนกขัมมะ ซึ่งจะสามารถพัฒนาจิตของตนให้เกิดปัญญาต่อไป ส่วนผู้ที่ไม่รู้ ว่าอะไรเป็นคุณ อะไรเป็นโทษของกาม ไม่รู้วิธีถ่วงถอนหรือกำจัดกามแล้ว คนพวกนั้นจะไม่สามารถแนะนำตนเองหรือผู้อื่นได้ แต่ถ้าผู้ใดรู้จักคุณของกามโดยความเป็นคุณ รู้โทษของกามโดยความเป็นโทษ รู้วิธีถ่วงถอนก็สามารถแนะนำตนเองและผู้อื่นให้ออกจากกามได้

การสลัดออกจากการกามด้วยการพรรณนาให้เห็นโทษของกาม

การพรรณนาให้เห็นโทษของกาม ซึ่งเป็นวัตถุกามหรือสิ่งเร้าให้เกิดกิเลสกาม เพราะการติดอยู่ในกามสุขและการครองเรือนเป็นการคับแคบ และเป็นทางแห่งทุกข์คือ กิเลสทั้งหลาย กามคุณทั้งหลาย มีอุปมาด้วยโครงกระดูก มีสุขน้อย มีความคับแคบมาก มีทุกข์มาก มีความยินดีน้อย มีโทษมาก ลำบากนาน แม้มารดาที่ทะเลาะกันกับบุตร บุตรก็ทะเลาะกับบิดา ผู้ติดในกามคุณเหมือนถือโคมไฟวิ่งทวนลม ไฟย่อมไหม้ตนเองโดยไม่รู้ตัวว่าจะนำทุกข์ภัยมาให้”

อธิบายว่า การออกจากการกามด้วยวิธีการพรรณนาให้เห็นโทษของกามที่ทำให้เกิดกิเลสซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ ทำให้จิตใจเร่าร้อนเพราะถูกไฟกิเลสแผดเผาเหมือนอุปมาที่ถือโคมไฟวิ่งทวนลม ซึ่งการพรรณนาดังกล่าวจะทำให้บุคคลเห็นภาพแห่งความจริงที่ตนเสพกามแบบไม่เคยอิ่มไม่เคยพอ อุปมาเหมือนสุนัขทะเลาะโครงกระดูกดังกล่าว เป็นเหตุให้แย่งชิงกัน ทะเลาะกัน เมื่อบุคคลทราบถึงความจริงก็จะสามารถออกจากการกามดังกล่าวได้

นอกจากนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสพรรณนาโทษแห่งกามไว้ดังต่อไปนี้ คือ ภิกษุทั้งหลาย อะไรเล่า เป็นโทษแห่งกามทั้งหลาย คือ กุลบุตรในโลกนี้เลี้ยงชีวิตด้วยการมีศิลปะใด คือ ด้วยการนับคะแนน การคำนวณ การนับจำนวน การไถ การค้าขาย การเลี้ยงโค การยิงธนู การรับราชการ หรือด้วยศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง อดทนต่อความหนาว ตรากตรำต่อความร้อน เตื่อร้อนเพราะสัมผัสแห่งเปลือก ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน(และ) ตายเพราะความหิวกระหาย ... ถ้าเมื่อกุลบุตรนั้นขยัน พากเพียรพยายามอยู่อย่างนี้ โภคสมบัติเหล่านั้นย่อมไม่สัมฤทธิ์ผล เขาเศร้าโศก ลำบาก รำพัน ตีอกคร่ำครวญ ถึงความหลงเพ้อว่า ‘ความขยันของเราเป็นโมฆะหนอ ความพยายามของเราก็ไม่มีผลเลยหนอ’ แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า เป็นโทษแห่งกามทั้งหลาย เป็นกองทุกข์ที่จะพึงเห็นได้เอง มีกามเป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเหตุ มีกามเป็นเหตุเกิด เกิดเพราะเหตุแห่งกามทั้งหลายนั้นแล (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้ทราบว่าความเหน็ดเหนื่อย ความลำบากในการประกอบอาชีพหน้าที่การงานของตนนั้น ต้องใช้ความอดทนความพยายามเพื่อให้ได้ทรัพย์มาดำเนินชีวิต หากไม่ได้ทรัพย์นั้นมาก็จะทำให้เสียใจ หมดหวัง สิ้นความหวังจากการกระทำของตน เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากกามนั่นเอง เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของมนุษย์ ซึ่งสามารถฝึกให้รู้แจ้งธรรมได้ พระพุทธศาสนาใช้วิธีการแห่งสิกขา ซึ่งแปลว่า การศึกษา หมายถึงการพัฒนาพฤติกรรม ได้แก่ข้อปฏิบัติสำหรับการพัฒนากาย วาจา ใจ ให้เจริญงอกงาม จนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ ความหลุดพ้นหรือนิพพาน (Cheewatham & Satiman, 2021)

สรุปความว่าการจะออกจากการกามได้ด้วยวิธีการพรรณนาให้บุคคลได้เห็นโทษแห่งกามที่จะต้องแสวงหาเพื่อให้ได้มาแบบไม่เคนเพียงพอ ยิ่งได้ยิ่งสะสม ยิ่งแสวงหา ยิ่งหวงแหน เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิง

เด่นกันทำให้ทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำร้ายกันด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจบ้าง เมื่อบุคคลได้รู้จักโทษของ การจากการพรรณนาดังกล่าว ก็จักทำให้สามารถออกจากกามได้

การสลัดออกจากกามด้วยการโยนิโสมนสิการในอสุกนิมิต

การละฉันทะราคะในกามนั้น จะจะได้ได้ด้วยโยนิโสมนสิการในอสุกนิมิต สิ่งที่ไม่งามก็ดี อารมณ์ที่ไม่งามก็ดี ชื่อว่าอสุกนิมิต การใส่ใจโดยอุบาย การใส่ใจถูกทาง การใส่ใจในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าไม่เที่ยง ในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าทุกข์ ในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนว่าไม่ใช่ตัวตน หรือในสิ่งที่ไม่งามว่าไม่งาม ชื่อว่าโยนิโสมนสิการ เมื่อทำโยนิโสมนสิการนั้นให้เป็นไปมาก ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อสุกนิมิตมีอยู่การทำให้มาก ๆ ซึ่งโยนิโสมนสิการในอสุกนิมิตนั้น ๆ นี่เป็นอาหารเพื่อความไม่เกิดแห่งกามที่ยังไม่เกิด หรือเพื่อละกามที่เกิดขึ้นแล้ว” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) เพื่อยังจิตของตนให้ละจากกำหนดในกามทั้งหลายเหล่านั้น มีแนวทางการฝึกจิตด้วยการเจริญวิปัสสนาภาวนาแบบธัมมานุปัสสนาในขณะดำรงชีวิต (Srihanu, 2021)

สรุปความว่า วิธีการสลัดออกจากกามได้ด้วยการรู้คุณรู้โทษของกาม ด้วยการกำจัดฉันทะราคะ ด้วยการพรรณนาโทษของกามตามที่ปรากฏการณ์ตามความเป็นจริง และด้วยการโยนิโสมนสิการในอสุกนิมิต จะทำให้เข้าใจถึงโทษที่เกิดขึ้นจากการเสพกาม การติดใจในกามหรือความพอใจในกาม จนเป็นเหตุให้เกิดการเบื่อหน่าย คลายกำหนดและหลุดพ้นจากกามได้ในที่สุด

อานิสงส์การออกจากกาม

การออกจากกาม การไม่ติดอยู่ในกาม ความเป็นอิสระจากกามซึ่งเป็นเครื่องกีดกันทั้งหมด เป็นความสุข ความสิ้นไปแห่งกิเลสจนถึงการออกบวช หมายถึงการละชีวิตทางโลกียวิสัยแล้วออกบวช เพราะเห็นภัยในสังสารวัฏ การออกจากกามจึงเป็นการเอากิเลสฝ่ายต่ำออกจากจิตใจและจะประสบผลสำเร็จได้ด้วยการที่บังคับจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสอำนาจอารมณ์ฝ่ายต่ำ จึงได้รับความสุขที่เกิดขึ้นจากการละกาม เป็นอานิสงส์การออกจากกาม เพราะเล็งเห็นโทษอันเกิดจากการเสพกาม ทำให้ได้รับอานิสงส์แห่งการออกจากกามเป็นความสุขที่ละเอียด ลึกซึ้ง และประณีตอยู่ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เราสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิचार ปิติ และสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ดังนี้

จากพุทธพจน์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปฐมฌานมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) วิตก แปลว่า ความตรึก หมายถึงการจรดหรือปักจิตลงไปในการอารมณ์หรือยักจิตใส่อารมณ์ 2) วิचार แปลว่า ความตรอง หมายถึงการพินิจ เล้า หรือเอาจิตผูกพันอยู่กับอารมณ์ 3) ปิติ แปลว่า ความอิ่มใจ ตื่นเต้น หรือเอิบอิ่ม 4) สุข แปลว่า ความสุข หมายถึงความสำราญ ชื่นฉ่ำ คล่องใจ ปราศจากความบีบคั้น หรือรบกวนใด ๆ 5) เอกัคคตา แปลว่า ภาวะที่จิตมีอารมณ์หนึ่งเดียว ได้แก่ ตัวสมาธินั่นเอง ในเอกัคคตาจะมีอุเบกขาอยู่ ซึ่งแปลว่า ความวางเฉยหรือความมีใจเป็นกลาง หรือแปลให้เต็มว่า ความวางที่เฉยอยู่

หมายถึงการดูอย่างสงบ หรือดูตามที่เกิดขึ้น ไม่ตกเป็นฝ่ายวางที่ดูเฉยในเมื่ออะไรทุกอย่างเข้าที่ดำเนินไปด้วยดี

องค์ประกอบของฌานทั้ง 5 นั้น เกิดขึ้นต่อเนื่องกันอย่างนี้ คือ วิตกยกจิตจรดไว้กับอารมณ์ วิจารจิตเคล้าคลึงอารมณ์นั้น จากนั้นก็จะเกิดปิตินิดแผ่เอิบอาบซ่านไปทั่วสรรพางค์กายแล้วเกิดความสุขสดชื่นฉ่ำคล่องใจ จนกระทั่งจิตใจวางเป็นกลางในอารมณ์ทั้งหลายพร้อมกับใจแนบแน่นสนิทที่อยู่กับอารมณ์เป็นหนึ่งเดียว จึงทำให้สามารถระงับดับกามฉันทนิเวศได้ หรืออีกประการหนึ่ง เพราะวิตกเป็นปฏิปักษ์กับถีนมิทธะ วิจารเป็นปฏิปักษ์กับวิจิกิจฉา ปิตีเป็นปฏิปักษ์กับพยาบาท สุขเป็นปฏิปักษ์กับอุทธัจจกุกกุจจะและเอกัคคตาเป็นปฏิปักษ์กับกาม จึงทำให้เกิดความสุขที่ละเอียด ประณีต ลึกซึ้งจากกามออกจากกิเลสนิเวศได้นั่นเอง

สรุป

แนวคิดคำสอนเรื่องกามตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนภิกษุให้ละเว้นจากการประกอบตนให้พัวพันในกามทั้งหลาย ถึงแม้ว่ากามจะมีคุณอยู่บ้าง คือความสุขที่เกิดขึ้นทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพราะทำให้มีความสุขโสมนัสจากการเสพกามคุณทั้งหลายในขณะนั้น แต่กามก็มีโทษมาก มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิงอันร้อนแรง เพราะเมื่อหลงติดในกามแล้วย่อมนำความลำบากเดือดร้อนมาให้ ทำให้ลุ่มหลงตกเป็นทาส ก่อให้เกิดความอิจฉาริษยา ทะเลาะวิวาทเบียดเบียนกัน เพื่อแย่งชิงให้ได้มาซึ่งกามวัตถุในรูปของทรัพย์สินต่าง ๆ จนในที่สุดถึงกับฆ่ากันถึงตาย หรือไม่ก็ทำการทุจริต หรือถูกจับได้ก็ถูกนำไปลงโทษทัณฑ์เพราะกามเป็นเหตุ จึงทรงสอนวิธีการสลัดออกจากกาม ด้วยความรู้คุณรู้โทษของกาม การกำจัดฉันทะราคะ ด้วยการพรณนาโทษของกามตามที่ปรากฏตามความเป็นจริง และด้วยการโยนิโสมนสิการในอสุกนิमितเป็นอารมณ์ การพิจารณาซากศพเป็นอารมณ์ ดังนั้น ภิกษุที่ปรารณาความสุขเหนือกามหรือต้องการพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ควรวางตนให้ห่างไกลจากกาม ออกจากกาม ไม่ประกอบพัวพันในกาม จึงทำให้ได้รับอานิสงส์คือความสุขทั้งทางโลกและทางธรรมได้นั่นเอง

References

- Cheewatham, J., & Satiman, U. (2021). An analysis of life development based on the Buddhist teaching found in the Tipitaka. *Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review*, 7(1), 95–106.
- Limprasert, K. (2018). The concept of the Majjhimāpatipadā (the Middle way) as a solution to the Indulgences in Sensual Pleasures and Self-mortification. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(sp1), 258–267.

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996) *Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya University edition*. MCU Press.
- Paññavajiro, P. P. (2021). An analysis of perfection of charity (Danaparami) in Jataka Atthakatha. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 4(1), 63–73.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2003). *Dictionary of Buddhism* (12nd ed.). MCU Press.
- Phra Dhammakittiwong(Thongdee Suratejo). (2007). *Dictionary for the study of Buddhism. analytical terminology set*. Liang Chiang Printing House.
- Phrapalad Chatchawan Chinsapho. (2016). *Phradhammachak preaching supreme* (3rd ed.). Samphan Letter Printing House (1987).
- Seetonchai, W., & Wongwatthanaphong, K. (2021). Buddhist methods of managing human capital in Buddhism. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 6(1), 211–220.
- Somdej Phra Buddhakosajan (P.A. Payutto). (2017). *Buddha Dharma amended edition* (48th ed.). Plitham.
- Srihanu, C. (2021). An analysis of insight (vipassana) in Traibhumikatha influencing Buddhist ideology in Thai society. *Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review*, 7(1), 12–26.
- Sukittimaythee, P. K. (2021). An analysis of the ways to abstain from declination in Parabhava Sutta. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 4(1), 84–95.